

Foto: Eric Jansson

INFORMATION TILL LEDARE MED BARN I BEHOV AV SÄRSKILT STÖD I SCOUTGRUPPEN

Marianne Böckelman

TG-projekt

KO-GI/TG 108

Inledning	3
Funktionsnedsättning	4
Fysiska funktionsnedsättningar	4
Nedsatt syn	5
Nedsatt hörsel	6
Allergier	6
Astma	6
Celiaki	7
Diabetes	7
Epilepsi	8
Laktosintolerans	8
Sängvätning (Enures)	9
Psykiska funktionsnedsättningar	9
Anorexi (ätstörning)	9
CP (Cerebral Pares)	10
Vad är kognitiva funktionsnedsättningar?	10
ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)	11
Autism	12
Aspergers syndrom	13
Downs syndrom	13
Dyslexi (läs- och skrivsvårigheter)	13
Gestaltningssvårigheter	14
Paniksyndrom	14
Tourettes syndrom	15
Tvångssyndrom	15
Övriga barn som kan vara i behov av särskilt stöd	15
Adoptivbarn	15
Invandrarbarn	16
Skilsmässobarn	16
Barn med svåra hemförhållanden	16
Sammanfattning	17
Snabbguide	18

Inledning

Scoutrörelsens målsättning är att erbjuda barn och ungdomar en möjlighet att utvecklas till harmoniska, sunda, ansvarsställande och självständigt tänkande samhällsmedlemmar. Denna utveckling bör ske inom ramen för varje barns individuella egenskaper.

Även i FN:s konvention om barnets rättigheter står det bland annat ”... ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.” Var kommer då scoutingen in i FN:s konvention om barnets rättigheter?

Eftersom scoutrörelsen är en organisation som mest riktar sig till barn och ungdomar, ligger det ett stort ansvar på oss ledare i att vi kan ta alla barn och ungdomar i betraktande som individer med deras olika behov. Barns och ungdomars olika sätt att förstå och lära sig nya saker kan bland annat bero på funktionsnedsättning, etnisk bakgrund, religion och kultur.

Då vi strävar efter att erbjuda alla barn och ungdomar det som står i scoutrörelsens målsättning, måste vi också samtidigt sträva till att säkerställa deras värdighet, främja deras självförtroende och möjliggöra ett aktivt deltagande i samhället. Detta i sin tur betyder att vi ledare ska kunna bemöta barn och ungdomar av många olika slag, med och utan särskilda behov. Alla människor vill och har också rättighet till att bli behandlade med respekt och på lika villkor.

Det är ingen nyhet för en scoutledare att barn är väldigt olika. Inte heller det att alla barn tar till sig nya saker på olika sätt. En del barn/ungdomar tycks kunna ta till sig nya kunskaper genast, andra behöver öva lite mera. Sedan kanske det finns några som har det mycket svårt, men som ändå orkar kämpa tappert som den legendariska ”grodan i gräddstänkan”. Vad kan då vi scoutledare göra, för att hjälpa och underlätta för dem som har det jobbigt?

I min text använder jag ställvis endast ordet barn, fast jag avser både barn och ungdomar. Personerna på bilderna har ingen anknytning till texten.

Grodan i gräddstänkan

Det skulle bli fest hemma på gården, man hade fixat, donat och lagat mat i flera veckor! Kvällen innan bar pigan ner en gräddstänka till källaren, men hon råkade lämna dörren på glänt när hon skulle dra igen dörren. I skymningen kom en groda skuttande i gräset. Den kände den angenäma doften av grädden och klev in i källaren. Grodan såg dock inte vad det var som doftade, den gick närmare, klättrade upp över kanten på gräddstänkan och PLASK! Så tippade den över kanten ner i grädden.

En stund njöt grodan och lapade i sig av den goda grädden, som var svalkande och skön. Till sist tröttnade grodan och ville ta sig upp igen, men då insåg den att den blivit tung av all grädd och att kanten var längre upp. Om inte ett mirakel skulle ske skulle grädden bli grodans död.

Grodan trampade runt, runt... timme efter timme, blev tyngre och tyngre. Gång på gång höll grodan på att sjunka och till sist gick det inte mer.

- Nu går det inte längre, tänkte grodan.

Den släppte taget och till sin förvåning så sjönk den inte! Grädden hade blivit till smör av allt grodans trampande. Så kunde grodan hoppa över kanten och ut i friheten igen.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättningar kan vara både synliga och osynliga. Det är naturligtvis lättare att urskilja ett barn med en synlig funktionsnedsättning (ex. barnet använder kryckor) än en osynlig (ex. barnet har en hörselskada).

Det förekommer flera olika slag av funktionsnedsättningar och de kan ha att göra med inlärningsförmågan, rörelse- eller talförmågan, beteendet, hörseln och synen. Funktionsnedsättningarna kan ha uppstått i samband med en olycka, på grund av en sjukdom eller så kan de vara medfödda. Att ha något slag av funktionsnedsättning betyder inte automatiskt att man har ett funktionshinder.

Föräldrar till barn med någon funktionsnedsättning är oftast de bästa experterna på sitt eget barn. Därför lönar det sig att i första hand fråga föräldrarna om råd, hur man bäst kan hjälpa barnet i gruppen. Alltid kanske man inte får just sådana råd som man i de olika, kanske även knepiga situationerna skulle behöva. Då kan det löna sig att diskutera med någon äldre vuxen i kåren, kanske denna kan ge ett råd eller hjälpa till med att ta reda på hur eventuella problem kunde lösas.

Nedan kommer jag att ta upp olika saker som man som scoutledare kan tänka på, om man har ett barn i behov av särskilt stöd i sin scoutgrupp.

Foto: Dan Sundblom

Fysiska funktionsnedsättningar

Osynliga fysiska funktionsnedsättningar inverkar ofta på barnets sociala färdigheter. De sociala färdigheternas utveckling baserar sig mycket på hörsel och syn. Om barnet inte hör utvecklas inte talet normalt och om barnet inte ser lär det sig inte heller att tolka den nonverbala kommunikationen som baserar sig på blickar, miner, gester, rörelser och olika kroppsställningar.

Nedsatt syn

Nedsatt syn betyder inte alltid att personen är blind, eftersom graden av funktionsnedsättning varierar. Om vi har en scout med nedsatt syn i vår scoutgrupp, bör vi tänka på att följande saker i omgivningen kan vålla svårigheter:

- att upptäcka höjdskillnader och bedöma avstånd
- att orientera sig, även inomhus
- att se färger eller att se i mörker
- att se endast inom ett begränsat fält
- att bli bländad eller att vara tvungen att anpassa sig i varierande ljusförhållanden

Foto: Eric Jansson

För att den synskadade lättare ska kunna delta i våra möten kan vi scoutledare och övriga scouter underlätta deltagandet för denna scout på följande sätt:

- genom att hålla mitten av gångarna fria från bland annat skor, kläder, stolar och annat onödigt, så att det är lättare att röra sig
- genom att de saker som behövs finns på samma ställen varje möte, så att den synskadade kan hitta dem utan att leta varje gång
- då denna scout tilltalar, kan man sakta vidröra hans arm eller axel
- vid behov hjälper någon den synskadade till en sittplats
- erbjud en ledare eller guide som handgripligen kan assistera vid förflyttningar
- guiden bör se till att avstånden till hörn, dörrposter och dylika är tillräckligt stora, så att den synskadade inte stöter emot dem
- varje gång en höjdskillnad uppstår, måste guiden stanna för att uppmärksamma den synskadade om ändrad höjdskillnad - ytterst viktigt i terräng.
- då man talar om riktningar är det viktigt att berätta om det är till vänster från guiden eller till vänster från den synskadade personen
- om man talar om sneda riktningar, kan man använda urtavlans tider som exempel på riktningar

Nedsatt hörsel

Hörseln är ett mycket viktigt sinne eftersom man med hjälp av hörseln lär sig, tänker och kommunicerar. Hörselskadan gör att barnets tidiga språkutveckling fördröjs så att barnet ännu i skolåldern har sämre språkliga färdigheter än de jämnåriga. Följande faktorer gör det svårare för en person med hörselskada att urskilja tal:

- miljöns bakgrundsljud
- larmnivån
- akustiken i utrymmet
- flera personer talar samtidigt
- talaren talar otydligt
- personen med nedsatt hörsel ser inte talarens munrörelser

För att underlätta denna scouts medverkan i vår grupp kan vi göra följande:

- minimera allt bakgrundsljud
- sänka larmnivån
- ha mattor, gardiner och väggprydnader så att ekot reduceras
- bara en person åt gången talar
- alla talar lugnt med tydlig och tillräckligt hög röst
- den som talar håller ansiktet vänt mot scouten med hörselnedsättning och ljuset i rummet är tillräckligt

Allergier

Allergier är idag mycket vanliga och de allergiska reaktionerna varierar från lindrig klåda till livshotande tillstånd. Oftast är det fråga om allergi mot födoämnen, pälsdjur, insektstick och pollen. För att allergikern ska kunna delta i våra möten, bör vi av föräldrarna få information om vilket/vilka ämnen barnet är allergiskt för och hur vi ska gå till väga vid en eventuell allergisk reaktion. Viktigt är också att se till att denna scout inte utsätts för de allergena ämnena, i synnerhet med tanke på maträtter eller faktorer i omgivningen.

Eftersom varje allergiker har sina egna allergener som förorsakar allergiska reaktioner, är det bäst att alltid kolla upp från fall till fall vad som bör undvikas. Här kan scouten ofta själv berätta vad hen tål och föräldrarna är ofta de som vet allra bäst vad deras barn är allergiskt för.

Astma

Astma beror på en inflammation i luftvägarna. När astmatikern får ett astmaanfall försvåras andningen på grund av att slemhinnan sväller, muskulaturen dras samman och det bildas segt slem som täpper till luftrören.

Astman kan vara allergisk astma eller icke allergisk astma. Inflammationen orsakas ofta av en infektion i luftvägarna eller av att astmatikern är allergisk eller extra känslig för ämnen i miljön som till exempel pälsdjur, mögel, mat, pollen, damm, rök, avgaser, parfymer, kall/varm luft och ansträngning. Astma kan i regel skötas med mediciner, men det är naturligtvis bra om astmatikern kan undvika de allergena ämnena, som ger upphov till ett astmaanfall. Det är viktigt att astmatikern tar sin medicin regelbundet i

förebyggande syfte. Då det gäller yngre scouter, lönar det sig att kontrollera medicineringsbehovet med scoutens föräldrar.

Foto: Eric Jansson

Celiaki

Celiaki eller glutenintolerans betyder att barnet är överkänsligt mot gluten (= ett protein) som finns i vete, råg och korn. Om barnet får i sig gluten skadas tarmens slemhinna och då kan barnet inte uppta näring på normalt sätt. Detta kan leda till humörförändringar hos barnet som bland annat trötthet, irritation och dåligt humör. Till skillnad från allergi, från vilken man i vissa fall kan bli botad, är glutenintoleransen en livslång sjukdom.

Om vi har en celiakier i vår scoutgrupp bör vi se upp med vilken mat vi bjuder på. Ämnen som inte är lämpliga är:

- alla livsmedel som innehåller vete, korn och råg, även en brödsmula på smörkniven är farlig
- största delen av alla hel- och halvfabrikat innehåller ofta gluten

Det finns en stor mängd livsmedel som celiakier kan äta, bland annat:

- mjölk, ost
- ägg
- fisk och kött
- grönsaker, rotfrukter, risgryn
- bär, frukt

Det lönar sig ändå alltid att kolla med scouten eller hennes föräldrar, vilken diet som är lämpligast.

Diabetes

Diabetes typ 1, som är vanligast hos barn, beror på att bukspottskörteln helt eller delvis slutar producera insulin och då blir blodsockerhalten i kroppen för hög. Orsakerna till att ett barn insjuknar i diabetes kan vara flera.

Behandlingen av diabetes typ 1 är medicinering, bra mat och motion. Eftersom insulinet förstörs om det kommer i kontakt med mag-tarmkanalens safter tillförs insulinet i kroppen med hjälp av insulinsprutor eller en insulinpump. Barn i skolåldern kan ofta själva sköta sin medicinering, men vuxna måste ändå ta ansvar för att dosen och tidpunkten är den rätta.

Oftast måste barnet ta en insulinspruta vid varje måltid. Det är lättare för barnet att sköta sin diabetes vid regelbundna måltider, vilket vanligen betyder tre huvudmåltider och två mellanmål. Om barnet rör på sig mycket, kan det behövas ett extra energitillskott som t. ex. en frukt eller en smörgås. Kontrollera med barnets föräldrar hur barnets medicinering ska skötas.

Epilepsi

Epilepsianfall beror på en övergående störning i hjärnans elektriska funktion och då suddas medvetandet delvis eller helt ut. Under anfallet får man inte kontakt med barnet som vanligt och barnet kan verka yrt. Anfallet kan variera tidsmässigt mycket, allt från några sekunder till minuter.

Den som får ett epilepsianfall kan ha kramper, musklerna kan knycka rytmiskt eller bli stela eller helt slappa. Det kan även förekomma olika sinnesförvirringar.

Vad man kan göra om någon får ett epilepsianfall:

- placera personen i liggande ställning och se till att hon/han inte kan skada sig under eller efter anfallet
- lägg något mjukt under huvudet, om underlaget är hårt
- lösgör kläder som spänner vid halsen
- när anfallet är över lägg personen i sidoläge så att andningsorganen frigörs

Vad man inte ska göra:

- stoppa någonting i munnen, för det kan försvåra andningen och skada tänderna
- hålla emot armar eller ben som rycker i kramp

Viktigt är att man ser till att barnet inte kan skada sig under eller efter anfallet. Efter det att barnet ligger tryggt kan man ge medicinen, ifall sådan finns. Om du vet att du har någon med epilepsi i din grupp, be att få noggrannare instruktioner av barnets föräldrar, för epilepsianfallen varierar från person till person.

Laktosintolerans

Laktosintolerans beror på att kroppen inte på normalt sätt kan uppta laktos, d. v. s. mjölksocker, eftersom tarmslemhinnan har en lägre nivå av enzymet laktas. Enzymet laktas behövs för att matsmältningssystemet ska kunna sönderdela mjölksockeret så att det kan upptas av tunntarmen. Om vi har en för låg laktasnivå går mjölksockeret istället vidare till tjocktarmen där bakterier börjar nedbrytningen. Detta kan resultera i gasbildning, smärta och diarré. Laktosintolerans är ofarligt, men symtomen kan vara mycket besvärliga. För att minska besvären bör man undvika mjölk och mjölkprodukter. Personer med laktosintolerans kan få lindring i symtomen med hjälp av laktastabletter. En del personer med laktosintolerans kan tåla mindre mängder laktos och äta t. ex. lagrad ost, smör och smörgåsmargarin.

Sängvätning (enures)

Sängvätning hos små barn är ett ganska vanligt besvär, som kräver stor diskretion av vuxna, för att barnet inte skall bli mera ledset över läget. Bland barn under skolålder beräknas 15-20 % vara sängvätare, medan besväret bland tonåringar endast förekommer hos 1 % av tonåringarna.

Sängvätning är ofta ärftligt, men det kan också få sin början på grund av medicinska skäl eller i vissa fall också på grund av stress. Mest förekommer sängvätning hos pojkar.

Ifall orsaken till sängvätningen är för lite urinhämmande hormon (ADH) i kroppen under natten, kan barnet få medicinering för att underlätta läget. Medicineringen kan barnet kanske sköta självt, men det kan även behövas hjälp av någon vuxen, för att barnet ska komma ihåg att ta medicinen. Kontrollera medicineringen med barnets föräldrar och fråga om råd av föräldrarna.

Allmänna råd, som kanske kan vara till hjälp, ifall det finns någon som besväras av sängvätning i gruppen:

- Var diskret, när du talar med barnet om saken. Se till att ingen utomstående hör diskussionen.
- Var stödjande. Tala om för barnet att det är många andra som har samma besvär.
- Låt inte barnet dricka mycket under de två sista timmarna före läggdags.
- Se till att barnet går på toa strax innan det lägger sig.
- Det kan vara bra att tillsammans med barnet lägga fram en extra pyjamas och ett extra gummiunderlägg i fotändan i fall det sker ett misstag under natten.
- Försök göra barnet tryggt med dig, så att det vid behov vågar komma och väcka dig under natten.

Psykiska funktionsnedsättningar

Anorexi (anorexia nervosa)

Anorexi är en sjukdom som man tror beror på både psykologiska och biologiska orsaker. Ätstörningen anorexi drabbar oftast unga flickor och kvinnor i åldern 12-20 år, men anorexi kan också förekomma hos pojkar. Den som lider av anorexi har ett stort behov av kontroll och ställer ofta mycket stora krav på sig själv och sitt ätande. En anorektiker upplever sig själv som fet och att gå upp i vikt känns som att förlora kontrollen. Vikten på en anorektiker ligger ofta t.o.m. 15 % under det normala.

Anorexia nervosa kan även övergå till bulimia nervosa, då personen hetsäter i perioder och sedan försöker gå ned i vikt bl. a. genom att självframkalla kräkningar för att bli av med maten hen ätit.

För den som lider av anorexi/bulimi är följande saker viktiga:

- regelbundna hälsosamma måltider, som äts tillsammans med andra
- en stödjande umgängeskrets såsom familjen och goda vänner
- diskretion

Om du tror att du har en anorektiker i din grupp, diskutera med hens föräldrar.

CP (Cerebral Pares)

CP är ett gemensamt namn för olika störningar i en persons muskelkontroll. Skadan orsakar nedsättningar av rörelseförmågan. CP har uppstått innan barnets hjärna är färdigt utvecklad, dvs. skadan har skett under fostertiden, i samband med födseln eller under barnets två första levnadsår. Att hjärnan fungerar annorlunda kan också ge andra besvär som t.ex. nedsatt hörsel, nedsatt syn eller epilepsi. Ofta tror människor felaktigt att alla personer med CP är utvecklingsstörda, men så är det inte.

Vad är kognitiva funktionsnedsättningar?

Med kognitiva funktioner avser man de processer i hjärnan som sker då vi tar emot, bearbetar och förmedlar olika slag av information. Kognitiva funktionsnedsättningar betyder att hjärnan inte kan bearbeta och ordna signalerna på normalt sätt vilket resulterar i att man inte alltid klarar av vardagliga aktiviteter. Det finns många olika orsaker till en kognitiv funktionsnedsättning bl. a.:

- utvecklingsstörning
- hjärnskador
- autism
- ADHD
- psykiska funktionsnedsättningar

En person som har kognitiv funktionsnedsättning kan ha svårigheter med följande saker:

- att hålla ordning och reda
- att hålla tider, begränsad tidsuppfattning
- att ta initiativ
- att komma ihåg
- att delta i sociala sammanhang
- att uppfatta saker på samma sätt som de som inte har kognitiva svårigheter

För att barn med kognitiva funktionsnedsättningar (nedan nämns flera olika) ska ha det lättare på möten och läger är det bra att tänka på följande saker:

- Vi behöver inte vara experter på alla områden, vi får be om råd av barnets föräldrar.
- Utgå från barnets styrkor och det som barnet klarar av.
- Ett motiverat barn samarbetar bättre.
- Om första kontakten är strikt och stram, blir inte gruppen lika lätt vild och strukturlös. Man kan alltid släppa efter, när man fått gruppen under kontroll.
- Ge korta och koncisa instruktioner. Ge informationen i delar. Vid behov visa med en bild i vilken ordning olika saker görs och hur länge olika funktioner räcker. Kontrollera att alla har förstått instruktionerna.
- Gör upp en förhandsplan och diskutera med gruppen vad som händer på nästa möte. Då barnen på förhand vet schemat för nästa möte, känner de sig tryggare och är lugnare. På läger är det viktigt att barnen även vet när det är matdags. Rita upp ett schema över händelserna och måltiderna under dagen.
- Gruppen kan med fördel delas upp, så att en ledare leder en viss del av gruppen.

- Barn med bl. a. Aspergers syndrom och autism kan ofta vara mycket överkänsliga med kläder, ljud, mat och lukter. Dessa kan behöva få ha ett visst klädesplagg på sig för att kunna fungera.

ADHD (=Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

En person med diagnosen ADHD har problem med uppmärksamhet och hyperaktivitet. Det sägs att hela 5 procent av alla barn har ADHD. Om vi tänker på alla scouter, t. ex. i vår egen kår, är det frågan om många barn och ungdomar. Ofta har dessa personer även något annat neuropsykiatriskt funktionshinder såsom t. ex. Aspergers, Tourettes eller Tvångssyndrom.

Den som drabbas av ADHD har svårt med följande saker:

- att vara lagom aktiv
- att kontrollera sina impulser
- att vara uppmärksam och även hålla kvar uppmärksamheten

Även följande symtom kan förekomma:

- svårigheter med motoriken
- svårigheter att tolka sinnesintryck
- häftigt humör, trotsighet
- sen tal- och språkutveckling
- psykiska problem; oro, deppighet, ångest

För att göra det lättare för en scout med ADHD bör ledaren försöka utgå från de svårigheter och begränsningar hen har och satsa på styrkorna.

Nedan några tips som kan göra det lättare att fungera med ett barn med ADHD:

- Investera i förhållandet, dvs. bygg upp ett förtroende.
- Låt denna scout med jämna mellanrum uträtta små saker såsom hämta material och plocka undan, med andra ord fungera som ledarens "hjälpreda". På så sätt får det livliga barnet tillstånd att röra på sig.
- Ge barnet fysisk närkontakt, lägg en hand på armen.
- Kom överens om ett "hemligt tecken", med hjälp av vilket ledaren kan signalera till barnet att lugna ner sig.
- Lek mellan varven.
- Orsak och inverkan är svårt att förstå för ett ADHD-barn. Förklara varför någonting sker eller har skett.
- Ge enbart positiv respons, ingen respons vid negativt beteende.
- Var uppmärksam med att detta barn inte blir stämplat i onödan eller får skulden för sådant hen inte har gjort.

Foto: Peter Sjöholm

Autism

Autism är ett gemensamt begrepp för olika tillstånd där svåra störningar i kontakt- och kommunikationsförmågan förekommer. Även syn- och hörselskador, ofta också epilepsi, kan förekomma. En del autister kan ha en utvecklingsstörning med förståndshandikapp, andra kan vara normalbegåvade eller vara till och med välbegåvade. Autismens symtom kan grupperas i följande tre grupper:

- begränsad förmåga till verbal och nonverbal kommunikation
- begränsad förmåga att utveckla ett socialt samspel
- begränsad beteendepertoar, snäva intressen och snäv föreställningsförmåga

En autistisk person kan

- ha svårigheter att förstå andra människors behov, tankar och känslor
- missförstå innebörden i ord; ordens betydelse kan tolkas mycket fel och på ett helt annorlunda sätt
- haka upp sig på småsaker
- ofta säga nej till allt som är nytt

Nedan några tips som kan göra det lättare att fungera med ett autistiskt barn:

- Gå igenom reglerna konkret. Förklara och ge exempel på vad t. ex. ordet ”hövlig” betyder.
- För att undvika ett bestämt ”nej”, berätta på förhand vad som kommer att hända.
- Ge instruktioner, fråga inte om barnet kan eller vill göra något.
- Skapa rutiner och håll dem.
- Erbjud inte alternativ.
- Var konkret och strukturerad.
- Motivera.

Aspergers syndrom

En scout med Aspergers syndrom har ofta svårigheter med kommunikation och sociala kontakter. Oftast har en person med Aspergers syndrom följande problem:

- svårigheter att bilda och hålla sociala kontakter utan konflikter
- speciella och tvångsmässiga rutiner
- intressen som är mycket snäva
- speciella färdigheter
- svårigheter att förstå språk, kommunikation och att tolka ansiktsuttryck
- svårt med motoriken
- överkänslighet med mat, lukter, ljud, kläder

Ovanstående funktionsnedsättningar gör att en person med Asperger har bristande förmåga att:

- förstå avsikter, önskningar, åsikter och tankar hos andra personer
- att kunna förstå olika sammanhang
- att kunna organisera sitt liv
- att kunna tolka nonverbal kommunikation

Om kraven blir för höga, kan en person med Aspergers syndrom få ett raseriutbrott. Ge därför små pauser med jämna mellanrum, så att hen får återhämta sig från alla impulser, som kräver och tar mera av en person med Asperger än av barn utan syndromet.

På grund av så många olika svårigheter, speciellt på kommunikationsnivå, har en person med Aspergers syndrom verkligen svårt att få sin vardag och sitt sociala liv att fungera. Anpassningsproblemen kan vara mycket stora.

Downs syndrom

Downs syndrom uppstår då det sker en rubbning i kromosomerna. I Downs syndrom har personen i stället för normalt dubbelt antal kromosomer någon kromosom som förekommer i tre exemplar. Denna extra kromosom påverkar hjärnans utveckling, vilket är själva orsaken till utvecklingsstörningen. Även rubbningar i andra organ och olika system förekommer.

Personer med Downs syndrom har gemensamma yttre kännetecken, men dessa personer är naturligtvis olika till sin personlighet. Det att hjärnan inte utvecklats normalt, begränsar naturligtvis personens funktionsförmåga på olika plan. Största begränsningen utgörs troligen ändå av brist på olika slags träning i det vardagliga livet.

Dyslexi – Läs och skrivsvårigheter

Dyslexi betyder att man har svårigheter med att läsa och skriva ord. Det förekommer oftare hos pojkar än hos flickor och det är ofta ärftligt. Dyslexi har ingenting att göra med intelligens – en person med dyslexi kan vara hur intelligent som helst. Dyslektikern kan också ha litet ordförråd, svagt ordminne och försämrade urskilningsförmåga, vilket bör beaktas.

Ofta förekommer dyslexi och dyskalkyli (man har svårigheter med en del delar i matematik) tillsammans med syndrom som t.ex. ADHD.

Om en scout har dyslexi, behöver denna hjälp i synnerhet med skriftliga uppgifter. Läs upp eller ge instruktionerna muntligt, lite i gången och kontrollera att hen har förstått uppgiften. Låt scouten svara muntligt i stället för att be svar skriftligt.

Gestaltningssvårigheter

Det förekommer olika slag och grader av gestaltningssvårigheter. Man kan ha

- visuella gestaltningssvårigheter, dvs. man har svårt att åldersenligt kopiera figurer
- svårigheter att gestalta det man hör, i synnerhet att uppfatta snabbt tal
- svårigheter att gestalta rum, vilket gör att det är svårt att förstå avstånd och riktningar. I detta fall är det mycket svårt att tolka en karta eller geometri.

Foto: Jockum Lundsten

Gestaltningssvårigheter gör att barnet uppfattar och lär sig på ett annorlunda sätt, vilket man ska beakta speciellt då man använder kartor och väderstreck. Eftersom gestaltningssvårigheterna varierar mycket, finns det inga entydiga råd hur man bör göra. Kontrollera med föräldrarna om de kan ge ett tips hur barnet lättast kan ta till sig information av olika slag.

Paniksyndrom

En stor del av alla människor får någon gång en panikattack. Även barn kan få det. I praktiken betyder det att man plötsligt får en kraftig ångestreaktion. De fysiska reaktionerna kan vara yrsel, hjärtklappning, en känsla av andnöd och eventuellt en känsla av tryck över bröstet samt ökad andhämtning. Man kan också känna sig svag och få så kallat tunnelseende. Barn kan ofta få en känsla av att de svimmar, de kan känna illamående och t.o.m. tro att de håller på att dö.

Eftersom attacken känns ytterst obehaglig, börjar barnet som tidigare fått en panikattack undvika situationer som kan framkalla en panikattack.

Tourettes syndrom

Tourettes syndrom är en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som kännetecknas av att personer med syndromet gör ofrivilliga rörelser och minst ett ofrivilligt läte (tics). Lätena kan också bestå av hela ord eller av meningar. Tourettes syndrom kan också medföra:

- impulsivitet
- koncentrationssvårigheter
- hyperaktivitet
- inlärningssvårigheter
- dyslexi (läs- och skrivsvårigheter)
- motoriska svårigheter
- depression
- ångest
- autistiska drag

Tvångssyndrom

Tvångssyndrom innebär att personen med syndromet upprepar ritualer och tankar.

Tvångstankarna upplevs av den sjuke som obehagliga och ofrivilliga och förorsakar ångest. För att slippa sin ångest använder den sjuke tvångshandlingar eller ritualer. Tvångstankarna och de lindrande handlingarna behöver inte vara i rationell koppling med varandra.

Man kan se följande tvångshandlingar:

- personen måste röra vissa saker i en bestämd ordning, ett visst antal gånger eller på ett visst sätt
- personen måste tvätta händerna (kroppen) länge och upprepade gånger
- personen kontrollerar upprepade gånger att dörren är stängd, belysningen är släckt, spisen avstängd osv.

Övriga barn som kan vara i behov av särskilt stöd

Adoptivbarn

Barn adopteras både inom landet och från andra länder. Adoptivbarn kan på grund av sin bakgrund (lång vistelse på sjukhus, flyktingläger eller motsvarande) ha svårt att anpassa sig. Om barnet adopterats som lite äldre från ett annat land kan språksvårigheter också förekomma. Ifall barnet inte ser lika ut som föräldrarna utan är t. ex. mörkt, kan andra barn i gruppen börja fundera och ställa frågor. Här gäller det att se till att barnet inte blir behandlat annorlunda på grund av utseendet. Om problem uppstår kan man fråga föräldrarna om de vill komma och berätta om barnets bakgrund eller om de vill ge tips hur ledaren ska handskas med saken. Man kan även fråga barnet om det vill berätta om sig självt och sin bakgrund. Det är viktigt att se till att barnet inte blir mobbat.

Eftersom scouting fungerar i många olika länder och bland många olika nationer är det här kanske ett bra tillfälle att ta upp scouting över gränserna vid Thinking Day.

Invandrarbarn

Invandrarbarn kan ha det svårt att anpassa sig till vårt samhälle på grund av språksvårigheter samt både etniska, kulturella och religiösa skillnader. För att ett barn med invandrarbakgrund ska kunna känna sig tryggt på våra möten, kan det vara bra att diskutera med föräldrarna och berätta om våra seder och synen på religion inom scoutingen. Låt även barnet, kanske tillsammans med sina föräldrar, berätta om sin bakgrund och kultur.

Skilsmässobarn

Barn reagerar på föräldrarnas skilsmässa på olika sätt. Då föräldrarna skiljer sig blir barn ofta stressade och de kan reagera med ett avvikande beteende. En del barn kan söka sig mera till en ny vuxen, andra blir mera efterhängsna efter sina föräldrar.

Skilsmässan är en stor kris för ett litet barn och barnet kan t.o.m. beskylla sig självt för föräldrarnas skilsmässa. Om du har ett skilsmässobarn i din grupp som tydligt reagerar på föräldrarnas skilsmässa kan du försöka tala med föräldrarna om saken. Föräldrarna är i de flesta fall ändå de bästa experterna, som känner sitt eget barn i alla händelser och som kan ge de bästa råden.

Det förekommer tyvärr även sådana skilsmässor där föräldrarna använder sina barn för att komma åt motparten. I ett sådant fall där barnet kommer i kläm mellan föräldrarna kan en trygg utomstående vuxen vara den bästa diskussionskompisen.

Barn med svåra hemförhållanden

Ifall det vaknar misstankar om att ett barn blir illa behandlat hemma, antingen misskött, misshandlat eller utnyttjat, bör man absolut reagera. Följ en tid med läget och anteckna allt som gör att ni ledare misstänker att barnet inte har det bra hemma. Ifall läget fortsätter kan det vara bra att samla ihop några fler vuxna ledare som diskuterar med föräldrarna och uttrycker sin oro över t. ex. barnets blåmärken eller avvikande beteende. Man kan även rekommendera att föräldrarna tar kontakt med familjerådgivningen. Om oron över barnets välmående ännu efter detta fortsätter, kan kåren göra en barnskyddsanmälan.

Sammanfattning

Alla syndrom, sjukdomar och andra särskilda behov varierar från individ till individ. Därför berättar ovanstående text bara till en del på vilka särskilda behov man kan stöta på i gruppen och vad man också kan tänka på som scoutledare. Texten har jag sammanställt med hjälp av olika källor och dess innehåll har jag diskuterat med min projektgrupp.

Jag har skrivit texten som scoutledare till andra scoutledare och hoppas att den ska vara till nytta. Eftersom jag inte är någon medicinsk expert på dessa områden är mitt främsta råd att man som ledare alltid bör rådfråga scoutens föräldrar, eftersom föräldrarna bäst känner till sina barns behov.

Barn gör oftast väl ifrån sig, om de bara kan.

*Om de inte kan, bör vi vuxna ta reda på varför och
försöka hjälpa barnen i rätt riktning.*

Foto: Eric Jansson

ÖVERAKTIV/KONCENTRATIONSSVÅRIGHETER

1. Försök undvika onödig stimulans.
Ex. Ta inte fram för mycket material samtidigt och ta inte upp hela mötesprogrammet på en gång.
2. Ge klara och korta instruktioner. Kontrollera att ditt budskap har uppfattats.
3. Håll ögonkontakt när du talar. Ge goda rollmodeller, låt t. ex. sitta vid en lugn kompis.
4. Uppmuntra och belöna vid positivt beteende, ge ingen respons vid negativt beteende.
5. Diskutera hur viktigt det är för hela gruppen att alla gör sitt bästa.

SVÅRIGHETER MED DET SOCIALA

1. Diskutera enskilt med barnet hur man bör göra och varför, när man är tillsammans med andra.
2. Hjälp barnet i kontakttagandet.
3. Låt barnet hjälpa andra.
4. Klargör spelreglerna och varför de ska gälla alla.
5. Ge positiv respons, när barnet lyckas.
6. Diskutera hur viktigt det är för hela gruppen att alla gör sitt bästa.

ANDRA SVÅRIGHETER

1. Diskutera med föräldrarna. Om du inte vill göra det ensam, be att din lots är med.
2. Försök hitta en konstruktiv lösning.

FÖR STORA PROBLEM?

Om mötena inte börjar löpa, ta kontakt med din lots eller någon i styrelsen och gå igenom problemet. Tillsammans kan ni även diskutera med barnets föräldrar.

Bränn inte slut dig själv, utan försök tillsammans med andra ledare diskutera och lösa problemet.

Projektgruppen:

Paula Ahlbäck, scoutledare

Anne Gerlander, spec. sjukvårdare

Lotta Lassenius-Panula, barnpsykiater

Anne-Mari Panula, speciallärare, FD

Källor:

www.allergia.fi

www.autismiliitto.fi

www.diabetesliitto.fi

www.epilepsia.fi

www.kuuloliitto.fi

www.nkl.fi

www.tourette.fi

www.1177.se

www.vardguiden.se

Finlands Svenska Scouter r.f.

Tölögatan 55, FI-00250 Helsingfors, Finland

Tel. +358 9 8865 1100 Fax +358 9 8865 1199

info@partio.fi www.partio.fi www.scout.fi